

CONSECINȚELE PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL ASUPRA POPULAȚIEI RURALE DIN BANAT

Lucrarea își propune să prezinte o parte din consecințele economice și sociale care s-au răsfrânt asupra populației din Banat aflată sub ocupație austro-ungară în anii primei conflagrații mondiale. În redactarea acestei lucrări am folosit ca documente datele furnizate de Colecția "Nicolae Ilieșu", inventarele nr.6881-6883 de la Muzeul Banatului, precum și informațiile consemnate în presa vremii (ziarele *Românul*, *Opinca* și *Drapelul*).

Deși Banatul era o provincie bogată în resurse naturale și mai dezvoltate din punct de vedere economic, războiul a produs și aici însemnate pagube materiale, pe lângă uriașele vărsări de sânge. În urma declanșării primului război mondial în vara anului 1914, un număr foarte mare de bărbați apti de serviciul militar din toate localitățile bănățene (în unele comune chiar bărbați până la 60 de ani)¹ au fost mobilizați și trimiși pe diferite fronturi (Rusia, Galați, Serbia, Italia, Franța, Albania) sau în unitățile de rezervă. Prin mobilizarea îndelungată și prin recrutări repetate românii din Banat au fost nevoiți să plătescă un greu tribut de sânge². Semnificativ în acest sens este ceea ce consemnează ziarul *Opinca* din 23 decembrie (5 ianuarie 1919) 1918: "... acei puternici zei ai zilei au cerut și sângele nostru și al iubiților noștri, dezlănțuind asupra noastră mânia altor țări. Și unii dintre noi am plecat la război ca să ne dăm în sânge birul, iar alții am rămas acasă ca să fim despoiați de tot ce avem. Și ne-am despărțit unii de alți cu inima strânsă de durere și cu ochii plini de lacrimi. Patru ani și jumătate a trebuit să curgă pâraie de sânge și de lacrimi pentru ca să se dovedească nedreptatea de veacuri a popoarelor care au ținut cârma în mână numai asupra alții"³.

Încă din primele momente de după decretarea mobilizării, autoritățile au trecut la o intensă activitate de sprijinire a operațiilor prin toate canalele de propagandă.

Publicațiile vremii căutau să-și convingă cititorii că bătrânul împărat Francisc Iosif de optzeci și patru de ani a chemat poporul la luptă pentru o necesitate extremă, aceea de a pedepsi potrivnicii săi "perfizi și criminali" care ar fi atentat la securitatea monarhiei austro-ungare. Acesta este motivul care i-a determinat pe mulți oameni simplii să aibă încredere în falsa siceritate a împăratului și să considere această campanie ca un marș triumfal⁴.

"În momentul în care a sunat porunca domnitorului - scrie ziarul *Românul* - românii noștri, lăsându-și acasă tot ce au mai scump: părinți, soție și copii, au plecat la oaste și au prins arma ca să mai dovedească încă odată tuturor, că ei știu să-și facă datorițele față de tron și de patrie atunci când o pretind aceasta împrejurările grele în care am ajuns"⁵.

Exemplificăm în continuare cu date din Colecția "Nicolae Ilieșu" de la Muzeul Banatului:

Din comuna Comloșu Mare pleacă trenuri întregi de soldați spre Arad, Timișoara, Seghedin, ducând luptătorii români la război, în timp ce femeile rămase acasă, mai ales după intrarea României în război, au avut mult de suferit din partea autorităților maghiare⁶. Din comuna Vasiova un număr foarte mare de bărbați au fost mobilizați: "Izbucnind războiul șirul nesfârșit al vasiovenilor ia drumul trist al suferințelor. Bubuitul tunurilor care asediază Belgradul se aude tot mai des; în sufletul locuitorilor se sălășluiește o teamă. S-aprind candelile în fiecare casă. Mamele și soțiile înalță rugă pentru buna pază a

¹ Arh. Muzeului Banatului Timișoara, fond Nicolae Ilieșu, dos.143.

² *România în perioada primului război mondial*, vol.II, Ed.Militară, București, 1987, p.484.

³ *Opinca*, Vârșet, I, 1918, nr.8, din 23 decembrie, p.1.

⁴ Vasile Dudaș, *Voluntarii Marii Uniri*, Ed. "Augusta", Timișoara, 1996, p.45.

⁵ *Românul*, Arad, IV, 1914, nr.190, din 13 septembrie, p.2.

⁶ Arh. Muzeului Banatului Timișoara, loc. cit., vol.II, f.205.

celor duși pe front"⁷. Și din comuna Deta puținii români care erau aici pleacă la război pentru a se jertfi unci cauze care nu era a lor. Cei rămași acasă au fost supuși unui tratament nedrept din partea autorităților maghiare, mai ales a preotului Szanthazi⁸. Din comuna Marul au fost mobilizați 270 de bărbați. Din comuna Călnic, care avea 987 de locuitori români au fost mobilizați la partea activă 167 de bărbați, iar din cei 730 de locuitori români pe care îi avea comuna Cacova, 51 au fost, de asemenea, mobilizați la partea activă¹⁰. Așa se și explică numărul mare de eroi pe care i-au dat aceste comune: 86, respectiv 28¹¹.

Mult de suferit au avut și locuitorii Toma Brezovan, Barbu Gheorghe, Petru Drăgănescu și Gherghe Paveloni din comuna Poieni, pentru că la o horă țărănească "au vorbit că în curând vor juca laolaltă hora cu toți românii la un loc". Din acest motiv au fost pedepsiți de jandarmii maghiari și trimiși pe front chiar dacă erau bătrâni¹². Din comuna Eșelnița toți bărbații până la 50 de ani au fost trimiși să lupte pe front, iar cei cuprinși în 50 și 60 de ani au fost repartizați la birouri sau obligați să înfăptuiască lucrări militare. În comună nu au rămas decât femei, copii și populație maghiară¹³. O situație similară întâlnim și în comuna Pecenisca, care a îndurat toate lipsurile și necazurile pricinuite de război. Și aici toți tinerii până la bătrâni de 60 de ani au fost pe front¹⁴. Din comuna Prisian, după intrarea României în război, au fost trimiși pe front toți bărbații până la 60 de ani,¹⁵ iar din comuna Iaz aproape toți bărbații au fost duși la săparea tranșelor¹⁶.

Alături de români, populația majoritară (53,2%) au fost mobilizați germani, sârbi sau alte naționalități. În timpul mobilizărilor, autoritățile maghiare au recurs la discriminări așa cum rezultă din declarația martorilor oculari consemnată în fondurile documentare. De exemplu, în comuna Urseni căutau să scutească de serviciul militar pe unguri și pe nemți, făcându-le diferite dispense, iar pe români îi timiteau pe front fără nici o considerare¹⁷. Această metodă practică de autorități se desprinde și din afirmațiile redactorului șef al revistei *Societatea de Mâine*, Ion Clopoțel: "Ramura țărănimii era mobilizată de multă vreme, sângerarea pe toate fronturile sub steag strein, pentru scopuri streine, și ceea ce constituia elementul tragic al situației era chiar faptul că în mod indirect ea contribuia la nimicirea existenței propriului nostru popor". Și dacă urmărim în continuare relatările aceluiași autor, observăm clemența de care au dat dovadă aceleași autorități când era vorba de obligațiile militare ale soldaților maghiari: "Sunt caracteristice presupunerile de domeniu public că 50% din ostașii unguri erau acasă, reținuți parte pentru celelalte servicii de pază internă"¹⁸. Așa se și explică numărul mare al soldaților români morți în război față de al maghiarilor și al germanilor. Dintre cei mobilizați, în unele comune s-au înregistrat între 80 și peste 190 de morți: Cenad (193); Variaș (142); Jebel (137); Ciclova Română (107); Tomnatic (107); Sipet (101); Sânicolau Mare (100); Checea (97); Igrăș, Bania (91); Bocșa Română, Rudăria (87); Fizeș, Comloșul Mare (86); Denta, Carșova (85); Pesac, Naidăș (84).

Pentru a asigura armatei austro-ungare hrana necesară, autoritățile au declarat în aproape toate localitățile Banatului o intensă și permanentă campanie de rechiziționare a produselor agro-alimentare (cereale, produse pomicole, legume), a produselor animaliere (carne de vită, porc, oaie, brânză, untură, lână, piei etc.), a recoltelor de cânepă, cartofi, a nutrețurilor. Au fost rechiziționate și animale de tracțiune

⁷ Ibidem, vol.I, f.39.

⁸ Ibidem, vol.II, f.229.

⁹ Ibidem, dos.124.

¹⁰ T.V. Păcățian, *Jertfele românilor din Ardeal, Banat, Crișana, Sătmăr și Maramureș, aduse în războiul mondial din anii 1914-1918*, Ed. Asociațiunii, Sibiu, 1923, p.22.

¹¹ Complexul Muzeului Timiș, inventarul nr.6881.

¹² Arh.Muzeului Banatului Timișoara, *loc.cit.*, dos.150.

¹³ Ibidem, dos.75, f.3.

¹⁴ Ibidem, dos.144, f.5.

¹⁵ Ibidem, dos.157.

¹⁶ Ibidem, dos.101, f.3.

¹⁷ Arh. Stat Timișoara, *Colecția N. Ilieșu*, vol.II.

¹⁸ Ion Clopoțel, *Revoluția din 1918 și Unirea Ardealului cu România*, Ed. revistei *Societatea de mâine*, Cluj, 1926, p.5.

mai ales caii cu întregul echipament necesar. S-a rechiziționat și materialul de zidit, (cărămidă, țiglă, ciment, var).

Astfel, potrivit datelor furnizate de Colecția "Nicolae Ilieșiu", aflăm că locuitorilor comunei Balint li s-au rechiziționat fără nici o milă, caii și boii, dându-li-se în schimb un preț derizoriu¹⁹. Sătenii rămași acasă din comuna Bucovăț au suferit de foame în urma rechiziționării alimentelor și a gazului de luminat. Jandarmii căutau cu baioneta alimentele prin poduri, cămări, prin clăile de fân și chiar în pământ. Preotului comunei, Al. Popvici i s-a scris pentru rechiziționare o cantitate mare de ovăz. Neavând în realitate nici măcar o boabă, a refuzat să semneze. În zadar s-a scuzat autorităților, când aceștia au venit la el după ovăz, deoarece l-au obligat să-l răscumpere în bani²⁰. Din comuna Fârdea au fost rechiziționate multe bucate și vite, mai ales în anul 1918. Deși anul a fost destul de slab, totuși autoritățile maghiare au confiscat aproape întreaga recoltă de grâu, lăsând din producție numai o cantitate pentru o perioadă de trei luni²¹. Cei rămași acasă din comuna Pârvoava au fost pradă unor zbucimate stări sufletești și unei aprige disperări prin felul asupritorilor de a se purta. Aceștia luau tot ce putea fi de folos armatei austro-ungare. S-au rechiziționat alimente, cereale, cânepă, fân, vite, lână și trăsuri²². În timpul războiului și asupra locuitorilor comunei Ohaba Mâtnic s-au abătut multe necazuri. Rechizițiile conduse de notarul Hanneckser Imbre nu au cunoscut nici o limită. Oamenii au fost lăsați să moară de foame, deoarece nu vedea în locuitorii români decât dușmani ai statului maghiar²³.

Din comunele Pădureni, Ilova, Maciova, Mâtnicul Mare, Mănăștur s-au rechiziționat pentru acoperirea necesităților armatei austro-ungare, cereale, bovine, porci, slănină, untură și haine. Foarte aspru s-au purtat autoritățile polițienești și cu sătenii comunei Povârgina, pentru că populația era compusă din români. Locuitorii nu puteau cumpăra nimic fără a primi bani de la notarul comunei, lucru care cu greu se putea obține²⁴. Războiul a lăsat și în comuna Paniova multă durere și sărăcie. Desele și nemiloasele rechiziții au creat o stare de spirit foarte agitată. Așa se explică că la spargerea frontului, în toamna anului 1918 oamenii în sărăcia lor s-au năpustit asupra depozitului de cereale adunate de autoritățile comunale, pe care, devastându-l, au împărțit grâul și porumbul sătenilor²⁵. Din comuna Parța lipsea mai ales făina, desele rechiziții lăsând populația într-o mare nevoie și lipsuri. Tocmai când veneau soldații de pe front, în gară erau încărcate 7 vagoane de făină rechiziționată din Parța și din comunele învecinate pe seama armatei²⁶. În comuna Sacoșul Turcesc locuitorii au avut mult de suferit din partea notarului ungar Iosif Szabiyar. S-au efectuat multe rechiziții de cereale, tutun, zahăr, petrol, sare, articole foarte căutate în timpul războiului, precum și de spirt și rachiu²⁷. Rechiziții substanțiale, vite, cai, trăsuri și alimente s-au făcut și în comunele: Chesinț, Checea, Foeni, Labașinț, Macedonia, Remetea Mare, Munar, Nerău, Giroc, Budinț.

Pierderi considerabile au fost provocate în aceste localități și prin colectarea și trimiterea pentru fabricarea de tunuri a metalelor: clopotele bisericilor, obiecte de cupru, cazane de fierț țuca, căldări, sfeșnice și obiecte de alamă. Din comuna Rama s-au rechiziționat 6 clopote mari de la ambele biserici române²⁸. Din comuna Izgar au fost confiscate două clopote de la Biserica ortodoxă și trei coplote de la capela catolică²⁹, în timp ce credincioșilor comunei Gornea le-au fost luate cele patru clopote ale bisericii

¹⁹ Arh. Muzeului Banatului Timișoara, loc.cit., dos.4.

²⁰ Ibidem, dos.30.

²¹ Ibidem, dos.79.

²² Ibidem, dos.143, f.3.

²³ Ibidem, dos.137, f.4.

²⁴ Ibidem, dos.155.

²⁵ Ibidem, vol.III, f.479.

²⁶ Ibidem, f.481.

²⁷ Ibidem, f.542.

²⁸ Ibidem, vol.II, f.305.

²⁹ Ibidem, f.199.

ortodoxe³⁰. Din Sopotul Vechi autoritățile maghiare au rechiziționat trei clopote de la biserică, dar și căldările, cazanele și toate obiectele de aramă³¹. Și biserica din Borloveni Vechi a rămas fără clopote, la fel ca și cele din comunele Mocerși, Ciudanovița, Macoviște, Broșteni, Vermeș și Vărădia. În aceasta din urma ni se spune că "a venit vremea ca din turnul bisericilor să coboare clopotele și să toarne tunuri din ele. Clopotele dragi cari în zilele vesele de sărbătoare se bucurau cu noi, iar în zilele triste, plâneau cu noi, plecau și ele, lăsând satul pustiu". Tot din Vărădia au fost confiscate și o parte din căldările de aramă, celelalte fiind ascunse de săteni pe unde se putea pentru a nu fi găsite³².

Și credincioșii comunei Vucova au simțit o durere nespus de mare prin recvirarea clopotelor, armonic lucrate și alcătuite după sistemul lui A. Novotny din Timișoara³³. În 1917 se rechiziționează și clopotele bisericii din Comloșul Mare și sunt duse la gară în plânsetele populației³⁴. O situație similară întâlnim și în comuna Checea, de unde sunt rechiziționate clopotele bisericii "în plânsetul general al comunei"³⁵. Din comuna Ghilad au fost confiscate cele patru clopote ale bisericii ortodoxe române³⁶, în timp ce de la biserica din Labașinț au fost luate încă două clopote³⁷. La fel s-a procedat și cu cele două clopote ale bisericii ortodoxe din Bencecul de Jos³⁸.

În comuna Remetea Mare, alături de clopotele de la biserica ortodoxă s-au rechiziționat căldările și sfeșnicele de aramă "așa că răbdarea oamenilor ajunsese la limită"³⁹. De la țărani comunei Feneș autoritățile maghiare cu ajutorul jandarmeriei, au confiscat cazanele de fiert țuică, toate căldările de aramă, precum și toate obiectele de argint și bronz pentru a fabrica tunuri și alte arme din ele⁴⁰. Din comuna Pietrosa, alături de clopotele de la biserică, s-a mai luat și o toacă de bronz⁴¹, iar din comuna Mal s-au confiscat 10 cazane de aramă, nelăsând în posesia sătenilor nici un obiect de aramă⁴².

Pentru a asigura confiscarea de la populație a celor menționate mai sus, autoritățile au emis o serie de ordonanțe și ordine și nu s-au sfiit să folosească și măsuri coercitive, dar au trecut cu vederea sustragerea de către negustorii maghiari sau evrei din alimentele rechiziționate pentru a le comercializa, încurajând astfel specula. Sper exemplu, în comuna Duboz notarul Spitzer și băcanul Ernest au reținut o mare cantitate din alimente rechiziționate de la locuitori, care trebuiau să fie timise autorităților militare⁴³.

Rechiziționarea repetată a produselor alimentare a dus la scăderea rezervelor de hrană ale populației și a determinat raționalizarea consumului de făină, zahăr, orez, carne. Lipsa de hrană și îmbrăcăminte, condițiile extrem de grele de muncă și de viață (nefiind forță de muncă, întreagă povară a muncii obligatorii în agricultură a căzut asupra femeilor, bătrânilor și copiilor), absența aproape totală a asistenței medicale a avut urmări dezastruoase asupra stării de sănătate a populației. Subalimentația a favorizat declanșarea bolilor, mai ales infecțioase precum: tuberculoză, sifilisul, reumatismul.

Încă din luna iulie 1814, guvernul condus de Istvan Tizsa, pe baza unor legi excepționale, a luat măsuri de suprimare parțială sau totală a unor libertăți cetățenești fundamentale. Intelectualii și fruntașii localităților bănățene au fost supuși la măsuri represive sub pretextul de "agitație contra statului", "spionaj

³⁰ Ibidem, f.170.

³¹ Ibidem, vol.I, f.137.

³² Ibidem, vol.III, f.416.

³³ *Drapelul*, Lugoj, XVIII, 1918, nr.35, din 31 martie, p.3.

³⁴ Arh. Muzeului Timișoara, loc.cit., vol.II, f.205.

³⁵ Ibidem, vol.I, f.153.

³⁶ Ibidem, vol.II, f.314.

³⁷ Ibidem, f.398.

³⁸ Ibidem, vol.I, f.40.

³⁹ Ibidem, vol.III, f.529.

⁴⁰ Ibidem, dos.81, f.7.

⁴¹ Ibidem, dos.148.

⁴² Ibidem, dos.119.

⁴³ Ibidem, vol.II, f.245.

pentru România", "trădare de tron", "înalță trădare", "sentimente daco-romane". Mulți români bănățeni, preoți, învățători, avocați, meseriași, doctori au fost arestați, judecați apoi întemnițați, deportați sau supuși la domiciliul forțat, începând mai ales cu luna august 1916 după intrarea României în război împotriva Puterilor Centrale. Din fondurile documentare referitoare la situația românilor din Banat în timpul primului război mondial rezultă că au avut loc arestări și întemnițări de fruntași români din 46 de localități, impuneri la domiciliu forțat în 61 de localități⁴⁴.

Astfel, în cursul războiului, persecuțiile duse de autoritățile maghiare contra fruntașilor români din Mehadia n-au cunoscut margini. Când România intră în război au fost deținuți: preotul Coriolan Buracu, generalul Nicolae Cena, țărani Nicolae Chiticeanu, Dimitri Cerbu și Miron Cosma. La început au fost închiși la Caransebeș, apoi la Lugoj și în cele din urmă la Debreczin. Ceva mai târziu, a fost închis la Debreczin și medicul Virgil Nemoianu, iar de la Lugoj învățătorul Nicolae Mercea⁴⁵. În după amiaza zilei de 26 iulie 1914 preotul Iosif Drăgoiu din comuna Globurău a fost arestat chiar în timpul serviciului divin din biserică, sub motiv de "spionaj și agitație"; a fost escortat la sediul jandarmeriei din Plugova, de unde în dimineața zilei următoare, cu mâinile încătușate, a fost escortat la Mehadia și apoi la Orșova. Din Orșova a fost dus și întemnițat împreună cu alți intelectuali în temnița din Caransebeș⁴⁶. Pentru atitudinea sa patriotică, preotul Vasile Bolboian din Deta, tată a 10 copii a fost aruncat pentru un an în închisoare, iar Ilie Gherban din Sârbova, pentru comentarii publice ale știrilor apărute în ziar, a fost arestat și condamnat ca "agitator" contra statului la 2 ani de închisoare⁴⁷. În urma perchezițiilor ordonate, preotul Roman Jurchescu a fost întemnițat, din noiembrie 1916 până în mai 1918, deoarece au fost găsite la el cărți ale poetului Octavian Goga, lucrări despre războiul de independență al României și diverse lucrări considerate "compromițătoare". Învățătorul George Costescu din comuna Racovița a suferit și el aceeași pedeapsă pe motivul că "impusese elevilor să-i adreseze salutul în limba română"⁴⁸. Din Răcăjdia ca persoane suspecte au fost denunțați învățătorul pensionar Emilian Novacovici și preotul C. Mircea sub pretextul că ar ține zilnic sfaturi și dese întâlniri în comună, că ar îndemna poporul la nesupunere și că ar sfătui soldații să dezerteze, să nu lupte, să-și facă răni pentru a fi spitalizați⁴⁹. Au fost puse sub pază politică (domiciliul forțat) personalități de seamă ale vieții culturale și spirituale românești din Banat precum medicul Emanoil Ciulei din comuna Ciuchici, preotul Toma Birescu din comuna Ciurescu, preotul Romanul Perian din comuna Cadar, preotul Avesalom Țiucra din comuna Alioș, învățătorul Ioan Dorinca din Ticvaniul Mic, învățătorul Dimitrie Zgriban, care în zilele de sărbătoare și duminicile aduna în clădirea școlii românești "câte 40-50 de tineri sub pretextul că îi învăța cântarea bisericească, cu care însă de fapt face politică și agită"⁵⁰.

Internarea și deportarea unor învățători și preoți a fost o metodă obișnuită de presiune asupra instituțiilor de învățământ național și bisericesc, precum și intensificarea încercărilor de deznaționalizare a românilor bănățeni. Potrivit datelor cunoscute până în prezent, din 71 delocalități bănățene, un număr de peste 140 de români au fost deportați de autoritățile austro-ungare și internați în lagărele de la Hont, Pozsony, Sopron, Vacz în anii primului război mondial.

Am menționa dintre ei următoarele personalități ale vieții bisericești și ale școlilor bănățene: preot Teodor Ioaneș (Bencecul Român); preot Ioan Maran (Ciclova Română); preot Gheorghe Costescu (Eșalnița); preot Pavel Mioc (Vărădia); învățătorul Antonie Nevricianu (Șag); învățător Iosif Domilescu (Valea Bolvașnița); învățător Andrei Mureșanu (Pădureni). Preotul Pavel Mioc din comuna Vărădia a fost luat din altar în timp ce oficia serviciul divin și dus în lagărul de la Veport, iar țăranul Vasile Branca din

⁴⁴ Ioan Munteanu, *Mișcarea națională din Banat*, Ed. Antib, Timișoara, 1994, p.209.

⁴⁵ Arh. Muzeului Banatului Timișoara, *loc. cit.*, dos.127, f.4

⁴⁶ *Ibidem*, dos.39, f.6.

⁴⁷ *România în anii primului război mondial*, vol.II, Ed. Militară, București, 1987, p.494.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ Emil Nacovici, *Răcăjdia în războaiele mondiale, revoluție și sub ocupațiunea sârbească de la 1914-1920*, Tipografia Felix Weiss, Oravița, 1923, p.11.

⁵⁰ I. Munteanu, *op.cit.*, p.211.

aceeași comună este internat la Doborean, ambele aparținând comitatului Șopron⁵¹. Din comuna Eșalnița protopopul Mihail Costescu e internat la penitenciarul din Caransebeș și Seghedin din 28 august 1924 până la 6 decembrie acelaș an, în timp ce fratele protopopului, Gheorghe Costescu, e internat la Sopron⁵². Tot la Sopron este internat preotul George Ciunga din Șuștra și preotul Vichente Radu din Satchinez.

Din cauza condițiilor grele, o parte din întemnițați s-au îmbolnăvit și unii chiar au decedat în timpul detenției precum preotul Radu Liviu din comuna Macedonia, iar alții au decedat după eliberare.

Se poate concluziona că în anii primului război mondial, deși Banatul a fost o provincie destul de dezvoltată din punct de vedere economic a monarhie austro-ungare, totuși populația s-a confruntat cu mari greutăți materiale în urma rechiziționării abuzive a produselor alimentare și animaliere, la aceasta adăugându-se o apăsătoare asuprie socială și națională. Nu trebuie scăpate din vedere nici jertfele omenеști inutile pentru o cauză străină impusă de monarhia dualistă.

Date reprezentative privind consecințele economice și sociale ale primului război mondial asupra populației rurale din Banat

Comuna	Rechiziții	Internați, Deportați, Arestați, Întemnițați, Pază politică	Decedați
Ramna	6 clopote mari	2 sub pază politică	
Izgar	2 clopote de la Biserica ortodoxă 3 clopote de la capela catolică		
Gornea	4 clopote		
Sopotul Vechi	3 clopote - toate obiectele de aramă		
Ghilad	4 clopote	2 sub pază politică	
Labășinț	2 clopote	1 sub pază politică	
Bencecul de Jos	2 clopote		
Mal	10 cazane de aramă		
Parța - comunele vecine	7 vagoane făină		
Pădureni Ilova Maciova Mănăștur	cereale, bovine, porci, slănină, untură, haine		
Sacoșul Turcesc	cereale, tutun, zahăr, petrol, sare, spirt, rachiu		

⁵¹ I. Munteanu, V. M. Zaberca, M. Sârbu, *Banatul și Marea Unire*, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1992, p.385.

⁵² Arh. Muzeului Banatului Timișoara, loc. cit., dos.75, f.3.

Comuna	Rechiziții	Internați, Deportați, Arestați, Întemnițați, Pază politică	Decedați
Checea Foieni Giroc	vite, cai, trăsuri		
Cenad			193
Variaș			142
Jebel		3 deportați	137
Tomnatiu			107
Șipet			101
Sînicolau Mare			100
Vărădia		11 sub pază politică	
Răcăjdia		4 deportați	
Mehadia		8 întemnițați	

Comuna	Locuitori români	Mobilizați la partea activă	Decedați
Câlnic	987	167	86
Cacova	730	51	28
Glimboca	466	89	39
Racovița	1550	280	42

COSTIN CHIRA
Universitatea de Vest
Timișoara

DIE FOLGEN DES ERSTEN WELTKRIEGS AUF DIE DORFBEVOLKERUNG DES BANATS

ZUSAMMENFASSUNG

Die Ausbruch des Ersten Weltkrieges im Sommer des Jahres 1914 hat viele Schmerzen und Mängel der Bevölkerung aus dem Banat verursacht. Die meisten industriellen Betriebe waren militarisiert. Sehr viele Männer aus allen Ortschaften wurden mobilisiert und auf die Front geschickt. Die landwirtschaftlichen und tierischen Produkte wurden requiriert. Die Intellektuellen (Lehrer, Priester, Ärzte, Rechtsanwälte), die Widerstand gegen den, von der Österreichisch-ungarischen Monarchie geführten Krieg, geleistet haben, wurden verhaftet, gerichtet und dann eingesperrt, deportiert, oder dem Zwangsaufenthalt unterworfen, insbesondere nach Rumäniens Eintritt in den Krieg, am August 1916.